

MOUDRÁ SLOVA

Cíl: ujasnit si hodnoty a pojmy „dobro“ a „zlo“, uvědomit si, jak je těžké někdy tyto pojmy vymezit, pokusit se pochopit, co je rozdílné a shodné v romském přístupu k životním moudrostem, zformulovat univerzálně dobrá morální pravidla

Pomůcky: pracovní list s příslovími, tužka pro každého

Čas na hru: 30 minut

Průběh hry: Vedoucí hry rozdá každému žákovi pracovní list s 20 příslovími. Nechá žákům 10 minut na jejich přečtení a zamyšlení se nad nimi. Další pokračování hry je v podstatě už její reflexí.

Reflexe hry: Vedoucí hry vede diskusi pomocí následujících otázek:

- Které přísloví vás nejvíce oslovilo a proč? Které vás nejvíce překvapilo?
- Je nějaké přísloví, se kterým nemůžete souhlasit? Pokud ano, proč?
- Která přísloví jsou podle vás specificky romská a proč? Jaká zkušenost za nimi stojí?
- Kterým lidských hodnotám a zkušenostem se podle vás přísloví věnují?
- Vyjmenujte nejdůležitější kladné vlastnosti a „instrukce“ pro vhodné chování, na které přísloví upozorňují.
- Dokázali byste k některým příslovím uvést konkrétní příklady ze života, a to jak v případě kladném, tak i záporném?
- Je těžké vymezit, co je dobré a co špatné? Proč?
- Existují hodnoty a morální pravidla, které lze univerzálně považovat za dobré? Které to podle vás jsou? Jsou některé obsažené i v příslovích?
- Pokuste se vybrat ta přísloví, která vyjadřují stejné hodnoty, jaké uznáváte vy.

Na tuto aktivitu je možné v příští hodině navázat seznámením studentů s principy chování zpracovanými Britskou humanistickou společností a diskutovat o nich:

- 1) mít odpovědnost za své vlastní chování
- 2) hledat pravdu poctivě a s otevřenou myslí
- 3) být čestný a spravedlivý
- 4) mít respekt ke znalostem a zkušenostem druhých
- 5) snažit se o porozumění a spolupráci s lidmi různého původu a přesvědčení
- 6) uznávat, že situace a vztahy jsou jen zřídka ideální a že se na nich musí pracovat
- 7) spíše přispívat ke zdatu života na zemi než z tohoto života pouze čerpat

Pramen: projekt Varianty, Člověk v tísní – společnost při ČT, o. p. s., 2002 (upraveno)

Pracovní list: PŘÍSLOVÍ

1. Zle je tomu, kdo je chudý, ještě hůř tomu, kdo je sám.
2. Zbytečně napomíná opilý otec syna: nepij! – Co dělá velký, dělají malí po něm.
3. Nedobrá žena, která tě miluje jenom v blahobytu, dobrá žena tě bude mít ráda i v bídě.
4. Neptej se: mám žít nebo umřít? Raděj zpívej.
5. Poctivý člověk nezhodí čest, i kdyby hlady umíral.
6. Mohu-li nakrmit deset lidí, nakrmím i jedenáctého.
7. Nejsem bohatý tím, co jsem nashromáždil, ale tím, co jsem rozdál.
8. Kdo chce moc jíst, nebude nikdy sytý.
9. Nejvíc se hrbatým posmívají chromí.
10. Kdo chce jenom poučovat, zapomíná se učit.
11. Sto lidí, sto povah.
12. S romštinou projdeš celý svět, ale romsky si chleba nekoupíš.
13. Kdo sám sobě nevěří, neustále se zlobí na druhé.
14. Nikomu neublížuj – bolest, kterou způsobíš, se vrátí do tvého srdce.
15. Co nedá den, dá rok, co nedá rok, dá čas.
16. Rom musí vydržet dvakrát tolik co gádžo.
17. Černý i bílý má červenou krev.
18. Chce-li mě někdo uctít, ať mě uctí jako Roma, a když ne, ať mě nechá na pokoji.
19. Jiný ti může poradit, jiný ti může naznačit cestu, ale člověka ze sebe můžeš udělat jen ty sám.
20. Nesměj se, když druhého bolí srdce.